הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ סִימָן תכ תכא תכב

תכ אִם הַנָּשִׁים רַשָּׁאוֹת לְקוֹנֵן בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ ב׳ סְעִיפִים:

א א עַל הַמֵּת, נָשִׁים מְעַנּוֹת שֶׁכֵּלָן אוֹמְרוֹת כְּאֶחָד, וּמְטַפְּחוֹת דְּהַיְנוּ לְהַכּוֹת כַּף אֶל כַּף. (א) אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת, שֶׁתְּהֵא הָאַחַת אוֹמֶרֶת וְהָאֲחֵרוֹת עוֹנוֹת אַחֲרֶיהָ. וְאַחַר שֶׁנִּקְבַּר הַמֵּת, לֹא מְעַנּוֹת וְלֹא מְטַפְּחוֹת: **ב** (ב) ב אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין וְקַדִּישׁ. הַגָּהָה: (ג) וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ו׳ בַּהַגָּהָה. וְכֵן בְּכָל הַיָּמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם (ף) תַּחֲנוּן (מנהגים מנהגי שבת כל השנה) (ד) וְכֵן בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם קוֹבְרִין מֵת (ה) בַּלַּיְלָה, שֶׁאֵין אוֹמְרִים קַדִּישׁ וְלֹא צִדּוּק הַדִּין (כל בו (סי׳ קיד)):

א משְׁנָה מוֹעֵד קָטָן כ״ח (ע״ב). ב טור בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי רַשׁ״י בְּשֵׁם רַשׁ״י וּבְיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן ת״א בְּשֵׁם רַמְב״ם וּבְשֵׁם תְּשׁוּבַת הַגְּאוֹנִים.

תכא קְרִיאַת ׳וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ קֹדֶם פְּסוּקֵי דְּזִמְרָה. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א א נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז (א) שֶׁאוֹמְרִים פָּרָשַׁת ׳וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם׳ (במדבר כח יט) שַׁחֲרִית אַחַר פָּרָשַׁת הַתָּמִיד. וּבִסְפָרַד אֵין נוֹהֲגִין לְאָמְרָהּ, לְפִי שֶׁעַתִּידִין לִקְרוֹת אוֹתָהּ בְּסֵפֶר תּוֹרָה:

א טור צִיְּנְתִּיו לְעֵיל סִימָן מ״ח.

תכב סֵדֶר הַתְּפִלָּה וְהַלֵּל בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ. וּבוֹ ז׳ סְעִיפִים:

א א עַרְבִית שַׁחֲרִית וּמִנְחָה מִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת (א) וְאוֹמֵר (ף) יַעֲלֶה וְיָבֹא בִּרְצֹתָה. וְאִם לֹא אָמְרוֹ בְּעַרְבִית, אֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ (ב) (וּבְאֵיזֶה מָקוֹם שֶׁנִּזְכַּר שָׁאֵינוֹ חוֹזֵר עַיֵּן לְעֵיל (ג) [ב] סִימָן רצ״ד סָעִיף ד׳ וְה׳), בֵּין שֶׁרֹאשׁ חֹדֶשׁ יוֹם אֶחָד בֵּין שֶׁהֵם שְׁנֵי יָמִים, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ (ג) בַּלַּיְלָה. ב אֲבָל אִם לֹא אָמְרוֹ שַׁחֲרִית וּמִנְחָה, (ג) [ג] (ד) מַחֲזִירִין אוֹתוֹ. ג וְאִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל מוֹדִים,

א בְּרַיְיתָא שַׁבָּת כ״ד (ע״א). ב שָׁם בְּרַיְיתָא. ג גְּמָרָא בְּרָכוֹת כ״ט (ע״ב).

בַּאֵר הֵיטֵב

ב (ף) תַּחֲנוּן. כָּתַב לְבוּשׁ (סי׳ תרע ס״ג) שֶׁאֲפִלּוּ לְחָכָם בְּפָנָיו אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין, שֶׁהוּא תְּחִנָּה, אֶלָּא דּוּרְשִׁין עָלָיו אִם בֹּר הֵכִי הוּא, וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ אַחַר הַדְּרָשָׁה. עַיֵּן שָׁם סִימָן תר״ע. וּבְטוּר כָּתַב דְּחָכְמֵי מַגְנָצָא אָמְרוּ צִדּוּק הַדִּין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה וּפוּרִים עַל אָדָם גָּדוֹל. וְכָתַב הַשַּׁ״ז (סק״א), וְשָׁמַעְתִּי מְזַקֵּן אֶחָד שֶׁהָעִיד שֶׁהָיָה בְּקָהִלַּת קֹדֶשׁ קְרָאקָא בִּשְׁנַת של״ג שֶׁנִּפְטַר רַמ״א זַ״ל בְּיוֹם ל״ג בָּעֹמֶר וְהָיוּ מְסַפְּקִים אִם לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין, עָמַד אָדָם חָשׁוּב אֶחָד וְהֵעִיד שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַמ״א שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין עַל אָדָם גָּדוֹל, וְתָכַף אָמְרוּהוּ עַל רַמ״א בְּקוֹל רָם. וְנִרְאֶה לְסָמֹךְ עַל זֶה בְּיָמִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּחֲנוּן, כְּגוֹן ל״ג בָּעֹמֶר אוֹ ט״ו בְּאָב וּבִשְׁבָט. שְׁאֵינָם מוֹעֵד, אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ וַחֲנֻכָּה וּפוּרִים וְחֹדֶשׁ נִיסָן, דְּאֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהֶם אִסּוּר מִדִּין הַתַּלְמוּד, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

א (ף) יַעֲלֶה וְיָבוֹא. וְהַשַּׁמָּשׁ יַתְחִיל תְּפִלָּתוֹ קֹדֶם הַצִּבּוּר, וּכְשֶׁיִּגִּיעַ לְיַעֲלֶה וְיָבוֹא יָרִים קוֹלוֹ לְהַשְׁמִיעַ בְּצִבּוּר, עַיֵּן סִימָן קי״ד (סק״ב): (ב) סִימָן רצ״ד. דְּהַיְנוּ תֹּקֶף כְּשִׁסַּיֵּם הַבְּרָכָה אֲפִלּוּ לֹא הִתְחִיל עֲדַיִן מוֹדִים, עַיֵּן סִימָן רל״ו סָעִיף ב׳ וְעַיֵּן סִימָן ק״ח (סק״ח יז): (ג) מַחֲזִירִין. וְדַוְקָא אִם עֲדַיִן לֹא הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מוּסָף, אֲבָל אִם הִתְפַּלֵּל מוּסָף אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [ב] סִימָן רצ״ד. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (רימי יעלה ויבוא בר״ח סי׳ ב׳ ס״ב) בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי דַּאֲפִלּוּ לֹא סִיֵּם רַק הַזִּכּוּיר הַשֵּׁם, אֵינוֹ חוֹזֵר: [ג] מַחֲזִירִין. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. עַיֵּן פְּרִי חָדָשׁ וּבִדְבֵי יוֹסֵף (סי׳ קח סק״ח) וְשָׁם בְּשִׁיּוּרֵי בְּרֵכָה בְּשֵׁם הֶרְשָׁב״א דַּאֲפִלּוּ כְּבָר הִתְפַּלֵּל מוּסָף צָרִיךְ לַחֲזֹר, וְלִכְשֶׁיִּגִּיעַ מִנְחָה מִתְפַּלֵּל מִנְחָה שְׁתַּיִם, דַּאֲפִלּוּ נִזְכַּר בְּצַעַת תְּפִלַּת מוּסָף אֵין בִּיכָלִים שֶׁאֵין בָּהֶם תַּחֲנוּן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת (ג) יָכוֹל לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין וְקַדִּישׁ:

א (א) אֲבָל לֹא מְקוֹנְנוֹת. שֶׁזֶּהוּ עִקַּר הַהֶסְפֵּד, וְאָסוּר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁהוּא כְּמוֹ יוֹם טוֹב. וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ה׳ דְּכָל זֶה בְּאֵינָשׁ דְּעָלְמָא, וּלְתַלְמִיד חָכָם מְקוֹנְנוֹת כְּדַרְכָּן בַּחֹל:

ב (ב) אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין וְכוּ׳. שֶׁאֵינוֹ הֶסְפֵּד אֶלָּא הוֹדָאָה וְקַבָּלַת דִּין שָׁמַיִם: (ג) וְאֵין נוֹהֲגִין כֵּן. שֶׁמַּרְגִּיל לְהֶסְפֵּד. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים שֶׁאֲפִלּוּ לְחָכָם בְּפָנָיו אֵין נוֹהֲגִין בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין, שֶׁהוּא תְּחִנָּה, אֶלָּא (ף) דּוֹרְשִׁין עָלָיו אִם הוּא בֹּר הֵכִי, וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ אַחַר הַדְּרָשָׁה: (ד) וְכֵן בְּעֶרֶב שַׁבָּת אַחַר חֲצוֹת. שֶׁגַּם כֵּן אֵין אוֹמְרִים תַּחֲנוּן וְהוּא הַדִּין בְּעֶרֶב יוֹם טוֹב, לָכֵן אֵין אוֹמְרִים צִדּוּק הַדִּין, וְעַיֵּן עוֹד פְּרָטֵי דִּינִים בָּזֶה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ת״א סָעִיף ו׳ וּבַאֲחֲרוֹנִים שָׁם. כָּתַב הַשַּׁ״ז (סק״א) דְּמַתָּר לוֹמַר צִדּוּק הַדִּין עַל אָדָם גָּדוֹל שֶׁמֵּת אֲפִלּוּ בְּיָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן כְּמוֹ ל״ג בָּעֹמֶר אוֹ ט״ו בְּאָב וּבִשְׁבָט, דְּאֵינָם מוֹעֵד, (ה) אֲבָל לֹא בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ חֲנֻכָּה וּפוּרִים דַּאֲפִלּוּ נִזְכְּרוּ בַּתַּלְמוּד: (ה) בַּלַּיְלָה. אֲבָל בְּיוֹם אֵין לְהַקְפִּיד כְּלָל, וְכֵן מִנְהָג פָּשׁוּט:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ף) וּבְחַיֵּי אָדָם הִלְכוֹת רֹאשׁ חֹדֶשׁ (כלל קי״ח ס״ז) מְפַקְפֵּק אִם בְּתוֹךְ הַדְּרָשָׁה מְעוֹרֵר קִינִים וְהֶסְפֵּד מַחֲמַת שֶׁאֵין לָנוּ בָּעֵת תַּלְמִיד חָכָם לְעִנְיַן הַזֶּה, עַיֵּן שָׁם. וְדַוְקָא עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, אֲבָל בְּשָׁאַר יָמִים שֶׁאֵין אוֹמְרִים בָּהֶם תַּחֲנוּן דְּמִדִּינָא אֵין הַהֶסְפֵּד אָסוּר בָּהֶן, אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה: (ג) וְהִשְׁמִטְתִּי מִמְּנוּ חֹדֶשׁ נִיסָן דְּהִשִּׂיגוּ הָאַלְיָה רַבָּה (סק״ב), עַיֵּן שָׁם: (ג) כִּי בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א (ד״ה י״א) כָּתַב טַעַם לְדִין זֶה מִמַּה דְּפָסְקִינוּ לְעֵיל בְּסִימָן קל״א סָעִיף ג׳ לְעִנְיַן נְפִילַת אַפַּיִם, וְעַיֵּן שָׁם בְּט״ז (סק״ח) דְּגַם שָׁם מַתִּיר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת:

א (ף) וְדַוְקָא בֵּין קַדִּישׁ [לְתְחִלָּה], אֲבָל כְּשֶׁהוּא עוֹמֵד בִּבְרָכַת קְרִיאַת שְׁמַע בֵּין הַפְּרָקִים אָסוּר לְהַפְסִיק כְּמְבֹאָר שָׁם (מ״ב סק״ז): (ב) שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ז), וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ב): (ג) לְקַאוְרָה דַּוְקָא לְעִנְיַן שַׁחֲרִית, אֲבָל אִם הִתְפַּלֵּל מִנְחָה וְלֹא הִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא וְהִתְפַּלֵּל אַחַר כָּךְ מוּסָף, אֵינוֹ מוֹעִיל לָזֶה, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי אֲמַאי קָיְימָא לָן דְּאִם שָׁכַח לְהַזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא בְּתְפִלַּת הַמִּנְחָה יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל, הֲלֹא מִפְּאָמְתָא הִתְפַּלֵּל מוּסָף וְהִזְכִּיר בּוֹ קְדֻשַּׁת הַיּוֹם. אֲכָן יֵשׁ לְדַחוֹת דְּזִכְירַת קְדֻשַּׁת הַיּוֹם בְּמוּסָף אֵינוֹ תִּקּוּן רַק עַל מָה שֶׁקִּלְקֵל מֵקֹדֶם וְלֹא הִזְכִּיר, אֲבָל לֹא עַל מָה שֶׁיְּקַלְקֵל אַחַר כָּךְ, וְעַל כֵּן צָרִיךְ עִיּוּן: (ד) נִרְאֶה לִי דְּאַף לְדַעְתָּ זוֹ אִם אֵרַע שֶׁהִתְפַּלֵּל מִנְחָה מִקֹּדֶם מוּסָף וְהִזְכִּיר יַעֲלֶה וְיָבוֹא, אֵין זֶה תִּקּוּן לְמָה שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בְּשַׁחֲרִית, דְּאֵין לָנוּ אֶלָּא מָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּגֵמָרָא שֶׁמּוּסָף הוּא תִּקּוּן לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְעַל כֵּן יַחֲזֹר וְיִתְפַּלֵּל עוֹד תְּפִלָּה לְתַשְׁלוּמִין עַל שַׁחֲרִית. וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרַא״שׁ (פ״ד סי׳ כ״ג) עַל אוֹתָהּ סוּגְיָא בִּבְרָכוֹת עַיֵּן שָׁם לְעִנְיַן שְׁלִיחַ צִבּוּר:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ד שם כלשנא בתרא דרב נחמן בר יצחק וכן פסק הרי"ף (כ:) והרא"ש (פ"ד סי' ט"ו) והרמב"ם (תפלה פ"י ה"י). ה תענית כ"ח ע"ב).

(ה) אוֹמֵר בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכָּר. וְאִם לֹא נִזְכַּר עַד אַחַר שֶׁהִתְחִיל מוֹדִים, אִם נִזְכַּר קֹדֶם שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, (ו) חוֹזֵר לְרֹצֵה, וְאִם לֹא נִזְכַּר (ז) עַד שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ, חוֹזֵר לְרֹאשׁ. (ח) [ד]וְאִם הוּא רָגִיל לוֹמַר תַּחֲנוּנִים אַחַר תְּפִלָּתוֹ וְנִזְכַּר אַחַר שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ (ט) קֹדֶם (ל) [ד] שֶׁיַּעֲקֹר רַגְלָיו, חוֹזֵר לְרֹצֵה. הַגָּה: וְאִם הוּא סָפֵק אִם הִזְכִּיר אוֹ לָאו, (ה) (י) אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר (כל בו הלכות תפלה (סי' י"ח)). (יא) וּשְׁלִיחַ צִבּוּר שֶׁשָּׁכַח מִלְּהַזְכִּיר בְּשַׁחֲרִית עַיִן לְעֵיל סִימָן קכ"ו (ס"ג): ב (יב) * [ה]וְקוֹרִים (ו) [ו] * הַלֵּל בְּדִלּוּג, בֵּין יָחִיד בֵּין צִבּוּר.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִתְפַּלֵּל תְּשַׁלּוּמִין אֶלָּא בְּמִנְחָה, עַיִן שָׁם. וְאִם כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שֵׁשׁ רִאשׁוֹנוֹת עַל דַּעַת לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף נָפַל בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא אָמַר בְּשַׁחֲרִית יַעֲלֶה וְיָבוֹא, יָסִים הַתְּפִלָּה בְּשֶׁל שַׁחֲרִית וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל מוּסָף. עַיִן שָׁם שֶׁכֵּן כָּתַב מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) בְּשֵׁם זֶרַע אֶמֶת (ח"א סי' מז). וְעַיִן לְעֵיל סִימָן קכ"ד (ס"י) לְעִנְיַן אִם יֵשׁ לִסְמֹךְ לְכַוֵּן בִּבְרָכַת שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה. וְכָתַב בְּשַׁלְמֵי חֲגִיגָה (דיני יעלה ויבוא בר"ח סי"ב סי"ו) מִי שֶׁבְּיָתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְיֵשׁ לוֹ חַלּוֹן פְּתוּחַ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר וְשָׁכַח יַעֲלֶה וְיָבוֹא, אֵין יוֹצֵא בְּכַוָּנָתוֹ לְתִפְלַּת הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר, שֶׁהַשַּׁעַם שֶׁכָּתַב הַכֹּל בּוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּזֶּה בְּצִבּוּר לֹא שַׁיָּךְ כָּאן, שֶׁהוּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רוֹאִין, עַיִן שָׁם: [ד] שֶׁיַּעֲקֹר. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיִן שְׁלְמֵי חֲגִיגָה (שם ס"ב) בְּשֵׁם מַאֲמַר מָרְדְּכַי דְּאִם אָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא גָּמַר הַמַּחֲזִיר שְׁכָנְתָנִי, הֲרֵי לֵיהּ כְּאִלּוּ סַיֵּם הַבְּרָכָה לְגַמְרֵי, וְצָרִיךְ לְסַיֵּם וְלוֹמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא קֹדֶם שֶׁיַּתְחִיל מוֹדִים. וּבְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה חוֹלֵק עַל זֶה עַל פִּי הִרְיטְבָ"א (ג:), וְדַעְתּוֹ שֶׁיְּסַיֵּם לְפִדְנֵי חֲסִיךְ וְשׁוּב חוֹזֵר לִדְינוֹ, וְאִם צָרִיךְ לַחֲזֹר לְרֹאשׁ, אֵין צָרִיךְ לִפְתֹּחַ 'אֲדֹנָי שְׂפָתַי', עַיִן שָׁם. וְעַיִן בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם מֹהֲרַ"י מוּלְכוֹ מִי שֶׁנִּזְכַּר בִּרְצֵה שֶׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ וּכְשֶׁסִּיֵּם תְּפִלָּתוֹ נִסְתַּפֵּק אִם אָמַר יַעֲלֶה וְיָבוֹא, אַף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר, דְּמִסְתָּמָא שָׁכַח וְסָרִיכֵי נָקֵט וְאָתֵי, עַיִן שָׁם: ב [ו] הַלֵּל. וְכָתַב בְּשַׁאֲלַת יַעְבֵּ"ץ (ח"א סי' ס) שֶׁאֵין לִטְעֹם קֹדֶם הַלֵּל, וּמַאן דְּחָלִישׁ לְמֵיהַּ אַף חֲסִידוּת לֵיכָּא:

בֵּאוּר הֲלָכָה

ב * וְקוֹרִין וְכוּ'. **אִיתָא בְּשַׁ"ס מְגִלָּה כ' (ע"ב) דְּהַלֵּל זְמַנּוֹ כָּל הַיּוֹם [חוץ מֵהַלֵּל דְּלֵיל פְּסָחִים]. וְאִיתָא בְּתְשׁוּבַת שְׁאֵלַת יַעְבֵּ"ץ (ח"א סי' מ) דְּהַלֵּל שֶׁיִּקְּרֵא לְתוֹסֶפֶת שַׁחֲרִית, וְעַל כֵּן אֵין לִטְעֹם עַד אַחַר הַלֵּל אם לא לְמַאן דְּחָלִישׁ לְבָא דְּמַתְּר, וְאֶפְלּוּ מִדַּת חֲסִידוּת לֵיכָּא.** וּלְעִנְיַן קְרִיאַת הַלֵּל בְּבֵית הָאֵבֶל בְּתוֹךְ שִׁבְעָה עַיִן לְעֵיל בְּסִימָן קל"א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, סָעִיף קָטָן כ':

* הַלֵּ"ל. **כָּתַב רַבֵּנוּ יְרוּחָם** (נתיב י"ג ח"ג) **בְּהַלֵּל אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא מוֹצִיא בֵּין בְּיָחִיד בֵּין בְּצִבּוּר, וְדַוְקָא שֶׁאֵינוֹ בָּקִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לְעַנּוֹת, אֲבָל אִם יוֹדֵעַ לַעֲנוֹת אִם יָצָא אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא אִם כֵּן עוֹנֶה אַחֲרָיו הַלְלוּיָהּ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.** וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה) דְּיֵרֵשׁ דְּבָרָיו הוּא פָּשׁוּט וְכֵן מְבֹאָר בְּהַדְיָא בְּשַׁ"ס בְּשִׁלְהֵי פֶּרֶק ג' דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (כט:), בְּהַלֵּל וּבִמְגִלָּה אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא מוֹצִיא, וְהַנִּתְּבִיב חַיִּים כָּתַב הַבְּכָרָךְ ג' דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא לְעִנְיַן בְּרָכוֹת וְלֹא לְעִנְיַן הַלֵּל, וְאִשְׁתְּמִיטְתֵּיהּ שִׁלְהֵי פֶּרֶקָא]. וּמַה שְּׁמְסַיְּמִים דְּכָל זֶה אִם אֵינוֹ בָּקִי, הוּא מִשַּׁ"ס דְּסָכָּה דַּף ל"ח (ע"א) דְּגָרוֹל מַקְרֵא וְהוּא עוֹנֶה אַחֲרָיו הַלְלוּיָהּ; אַלְמָא דְּצָרִיךְ עַל כָּל פָּנִים לַעֲנוֹת הַלְלוּיָהּ וּסְבִירָא לֵיהּ דְּהוּא לְעִכּוּבָא, וְאִם כֵּן בְּשַׁ"ס דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דְּפָסִיק וְתָנֵי סָתָם אַף עַל פִּי שֶׁיָּצָא מוֹצִיא וְלֹא מַצְרִיךְ לַעֲנוֹת, מְיֵירֵי בְּשֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲנוֹת, וְנִתְיְמֵא קָשֵׁת דְּהֵאֵיךְ אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְהֵא יָכוֹל לַעֲנוֹת חֲצִי הַלְלוּיָהּ, וְאוּלַי דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם לַעֲנוֹת זוֹ הַחֲצִי]. **וּמַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ יְרוּחָם דְּבָרָיו בְּיָצָא, לְאוֹ דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין אֶפְלּוּ בְּלֹא יָצָא נַמִּי אֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא חֲבֵרוֹ בְּיָכוֹל לַעֲנוֹת אֶלָּא אִם כֵּן עוֹנֶה, וְכֵן כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה** (ס"ק יא), **וְהָרַב פְּרִי חָדָשׁ כָּתַב דְּדַוְקָא בְּיָצָא צָרִיךְ לַעֲנוֹת, אֲבָל אִם עֲדַיִן לֹא יָצָא בְּעַצְמוֹ וּמְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ וְלַחֲבֵרוֹ אֶפְלּוּ לֹא עָנָה חֲבֵרוֹ דָּבָר, יָצָא.** וְקַמְסַיְּעֵי לֵהּ מִסּוּגְיָא

(ז) אוֹ אַחַר יְהִיוּ לְרָצוֹן, דְּכָל שֶׁהוּא עוֹסֵק עַדַיִן בְּתַחֲנוּנִים אוֹ מִקְרֵי עֲדַיִן סְלוּק תְּפִלָּה: (ט) **קֹדֶם שֶׁיַּעֲקֹר רַגְלָיו.** נָקֵט הַאי לישְׁנָא מְשׁוּם דְּהַמְחַבֵּר מְיֵירֵי שֶׁעֲדַיִן לֹא אָמַר תַּחֲנוּנִים, רַק דִּכְיָון דְּרָגִיל מִסְּתָמָא יַתְחִיל לוֹמַר גַּם עַתָּה, אֲבָל אִם כְּבָר אָמַר תַּחֲנוּנִים וְסִיֵּם אוֹתָם וְאֵין בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ לוֹמַר עוֹד, אֶפְלּוּ עֲדַיִן לֹא עָקַר רַגְלָיו (ס) כְּמִי שֶׁעָקַר דְּמֵי וְחוֹזֵר לְרֹאשׁ הַתְּפִלָּה: (י) **אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר.** טַעֲמוֹ דְּכֵינָן שֶׁאֵין עוֹבְרִין שְׁלֹשִׁים יוֹם שֶׁאֵין מְזַכִּירִין בּוֹ יַעֲלֶה וְיָבֹא, אֵין זֶה חֶזְקָה שְׁלֵמָה לוֹמַר שְׁכֻחָה לֹא הִזְכִּיר. וּמִכָּל מָקוֹם לַהֲלָכָה לֹא נָקְטִינַן כֵּן (ע) דְּהִכְרַ הָאַחֲרוֹנִים וְכִמְעַט כֻּלָּם חוֹלְקִין עַל זֶה, וְסוֹבְרִין דְּאֶפְלּוּ בְּסָפֵק צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל, דְּמִסְתָּמָא הִתְפַּלֵּל כְּמוֹ שָׁרָגִיל בְּכָל יוֹם בְּלֹא יַעֲלֶה וְיָבֹא. מִיהוּ כְּבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ל"ח בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים דְּאִם בֵּרוּר לוֹ שֶׁהָיָה בִּתְוךְ תְּפִלָּתוֹ וּלְאַחַר זְמַן מְפֻלָּג נָפַל סָפֵק בְּלִבּוֹ אִם זָכַר בַּתְּפִלָּה אוֹ לֹא, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר, אַף כָּל זֶה אִם הַסָּפֵק נָפַל לוֹ לְאַחַר זְמַן, (י) אֲבָל אִם נִתְעוֹרֵר לוֹ הַסָּפֵק מִיָּד אַחַר הַתְּפִלָּה יֵשׁ לוֹ לַחֲזֹר: (יא) **וּשְׁלִיחַ צִבּוּר וְכוּ' בְּסִימָן קכ"ו.** דְּשָׁם מְבֹאָר שֶׁאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר מִשּׁוּם טֹרַח דְּצִבּוּרָא, וְיֵשׁ לוֹ לְסַמֹּךְ עַל תְּפִלַּת מוּסָף שֶׁיִּתְפַּלֵּל וְשָׁם נִזְכָּר קְדֻשַּׁת הַיּוֹם: ב (יב) וְקוֹרִין הַלֵּ"ל

בַּאֵר הֵיטֵב

כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, עַיִן שָׁם. וְעַיִן סִימָן קכ"ו סָעִיף קָטָן ד' מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (ז) **שֶׁיַּעֲקֹר.** וְאִם אָמַר יְהִיוּ לְרָצוֹן הֲרֵי כְּעוֹקֵר רַגְלָיו. עַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב): (ה) **אֵין צָרִיךְ.** וְהִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים מַמַּה שֶּׁכָּתוּב סִימָן קי"ד סָעִיף ח' דְּאִם נִסְתַּפֵּק אִם אָמַר מַשִּׁיב הָרוּחַ חֲזָקָה שֶׁאָמַר כְּמוֹ שֶׁהוּא רָגִיל בְּלֹא מַשִּׁיב הָרוּחַ וְצָרִיךְ לַחֲזֹר, עַיִן שָׁם, וְעַיִן בְּאַחֲרוֹנִים מַה שֶּׁתִּרְצוּ עַל זֶה. וְהַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה ואם הוא מסופק) וְהַבֵּ"ח (ד"ה וכתב הכל בו) פָּסְקוּ דְּמַחֲזִירִין אוֹתוֹ, וְכֵן פָּסַק הָרוֹקֵחַ (סי' רל) וְכֵן פָּסַק הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות ברכות פ"ד אות נ') בְּרַאֲיוֹת בְּרוּרוֹת, וְכֵן יֵשׁ לְהוֹרוֹת דְּהָרֵי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁהַהַרְגֵּל לְהִתְפַּלֵּל בְּלֹא יַעֲלֶה וְיָבוֹא. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ד). וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה כָּתַב בְּיִן דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בָּזֶה, יֵשׁ מָקוֹם לוֹמַר שֶׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף, וְלֹא יַחֲזֹר. מִיהוּ הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּתוֹרַת נְדָבָה, עַיִן שָׁם. וְעַיִן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן ע"ח, וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַב הַטּ"ז (סק"א): ב (ו) **הַלֵּ"ל.** וְאֵין קוֹרִין הַלֵּל בְּבֵית הָאֵבֶל, דְּאֵין לוֹמַר שָׁם לֹא הִפְּתִים יְהַלְלוּ יְהּ דְּהָוֵי כְּלוֹעֵג לָרָשׁ, וְעַיִן סִימָן קל"א סָעִיף קָטָן י' מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם. וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת מִכָּל הַלֵּל מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא. וְעַיִן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וְעַיִן יַד אַהֲרֹן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לַחֲזֹר וּלְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, וְכֵן דְּמִקְלְעִינַן בְּזֶה בְּסִימָן קכ"ו סָעִיף ג' בְּשִׁלְהֵי צִבּוּר לְכַתְּחִלָּה, יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים בְּיָחִיד בְּדִיעֲבַד. וְהָעִתִּיקוּ בְּמָגֵן אַבְרָהָם שָׁם בְּסָעִיף קָטָן ג'. אֲבָל בְּשִׁיּוּרֵי בְּרָכָה (סי' קס סק"ב) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (בתשו' כת"י) כָּתַב דְּבְיָחִיד לְעוֹלָם חוֹזֵר וְאַפִלּוּ כְּבָר הִתְפַּלֵּל מוּסָף, וְכֵן הִסְכִּים בְּסֵפֶר מֹר וּקְצִיעָה (סי' קכו), אֶלָּא דְּכָתַב דְּמִכָּל מָקוֹם מְשׁוּם סָפֵק, יַתְנֶה דְּאִם אֵינוֹ חַיָּב מִתְפַּלֵּל הוּא בְּתוֹרַת נְדָבָה. אָכֵן אִם כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל שֵׁשׁ רִאשׁוֹנוֹת עַל דַּעַת לְהִתְפַּלֵּל מוּסָף (ה) נִזְכַּר שֶׁלֹּא אָמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְאַחַר כָּךְ יִתְפַּלֵּל מוּסָף: **(ה) אוֹמֵר בַּמָּקוֹם שֶׁנִּזְכַּר.** וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר מוֹדִים, וְהֵינוּ אֶפִלּוּ כְּבָר אָמַר וְסִיֵּם בִּרְכַּת וְתָחֹנֵנוּ. וְאִם לֹא סִיֵּם עוֹד הַמַּחֲזִיר רַק אָמַר בָּרוּךְ אַתָּה ה', כָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן קי"ד סָעִיף ו' בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה בלא) דְּנָכוֹן יוֹתֵר לְסַיֵּם 'לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ' כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה הַזְכָּרַת הַשֵּׁם לְבַטָּלָה, וְיֹאמַר יַעֲלֶה וְיָבֹא וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר עוֹד הַפַּעַם וְתָחֹנֵנוּ. וְכֵן כָּתַב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ד): **(ו) חוֹזֵר לְרֹצֵה.** דְּשֵׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת חֲשׁוּבוֹת כְּאַחַת: **(ז) עַד שֶׁהִשְׁלִים תְּפִלָּתוֹ.** הֵינוּ שֶׁסִּיֵּם בְּרָכַת שִׂים שָׁלוֹם (ו) וְאָמַר יִהְיוּ לְרָצוֹן וְכוּ', דְּיִהְיוּ לְרָצוֹן מִכְּלַל הַתְּפִלָּה הוּא וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קכ"ב (ס"א): **(ח) וְאִם הוּא רָגִיל וְכוּ'.** וְאֵין נִפְקָא מִנָּהּ בָּזֶה בֵּין אִם אוֹמֵר הַתַּחֲנוּנִים קֹדֶם יִהְיוּ לְרָצוֹן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ס) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ב): **(ו) מָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ב), וְכֵן כָּתַב הָרַא"ה בְּהִלְכוֹתָיו לְבָרְכוֹת: **(ז) כֵּן מַשְׁמַע מַאֲלִיָּה רַבָּה** (סק"ה), וְכֵן כָּתַב לְהַדְיָא הָרַא"ה בְּהִלְכוֹתָיו וּדְלֹא כְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק"ב) **שֶׁנִּסְתַּפֵּק בָּזֶה: (ס) כֵּן כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם** (סק"ב) וְכֵן כָּתַב הָרַא"ה בְּהִלְכוֹתָיו. **עוד פָּשׁוּט אִם דִּרְכּוֹ לוֹמַר אַחַר תַּחֲנוּנִים עוֹד פַּעַם יְהִיוּ לְרָצוֹן כְּמִנְהָג הַמְדַקְדְּקִים,** [וְכִמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן קכ"ב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ג) בְּשֵׁם אַחֲרוֹנִים]. **כָּל שֶׁלֹּא סִיֵּם יְהִיוּ לְרָצוֹן שְׁנֵי הַיָּי בְּלֹא סִיֵּם, דְּהוּא גַּם כֵּן מִכְּלַל**

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah